

Тақриз

ба диссертатсияи Давлатов Умаралӣ Мирзоалиевич дар мавзуи «Убайд Раҷаб ва анъанаи ёддоштнависӣ дар адабиёти муосири тоҷик» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисосиси 10.01.01–Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ пешниҳод мегардад.

Ёддоштнависӣ яке аз бахшҳои муҳими адабиёти тоҷик, хосса насри классикӣ ба шумор меравад, ки дорои суннатҳои хоси иншо буда, адибону суҳанварони мо дар доираи он муҳимтарин мушоҳида ва андешаҳои арзишманди хешро баён доштаанд. Дар асри ХХ бошад ин навъи муҳими наср ба як марҳилаи нави ташаккули худ ворид шуд, ки ин пеш аз ҳама ба хидматҳои шоёни устод Садриддин Айнӣ таъяс мекунад. Ҳарчанд то кунун дар заминаи таҳқиқи сайри таҳаввули жанри ёддошт дар адабиёти гузаштаву имрӯзи мо қорҳои муайяне ба сомон расидаанд, вале бо тавачҷуҳ ба ин ки аксари нависандагону шоирони мо баробари таълифу иншои осори дигар худ ба навиштани чунин осор низ иқдом намудаанд, таҳқиқу баррасии вижагиҳои ин навъи адабӣ дар эҷодиёти ҳар яке онҳо метавонад мавзуи баҳси ҷудоғона бошад.

Аз ин нуқтаи назар, диссертатсияи Давлатов Умаралӣ Мирзоалиевич “Убайд Раҷаб ва анъанаи ёддоштнависӣ дар адабиёти муосири тоҷик” ба таҳқиқи саҳми арзандаи ин адиби тоҷик дар ташаккули жанри мазкур ва идомаи суннатҳои хоси ниғориши он бахшида шудааст. Диссертатсия аз муқаддима, се боб, шаш фасл, ҳулоса, феҳристи сарчашмаҳои истифодашуда иборат мебошад.

Муқаддимаи диссертатсия асосан мутобиқи талаботи гузошташуда, таҳия гардида, дар он баробари таъйини аҳамият, зарурати таҳқиқот ва дараҷаи азҳудшудаи масъалаи илмӣ, заминаҳои назариявӣ методологии таҳқиқот, ҳадаф ва объекти таҳқиқот, нуқтаҳои меҳварии барои дифоъ манзуршаванда мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд.

Боби аввали диссертатсия «Идомаи суннати ёддоштнависӣ дар адабиёти муосири тоҷик» унвон дошта, аз се фасл иборат аст. Дар фасли аввал, ки таснифоти анвои наср дар адабиёти навини тоҷикӣ номгузорӣ шудааст, меъёрҳои дастабандии осори насрӣ ва ҷойгоҳи ёддошт дар миёни онҳо мавриди баррасӣ ва таҳқиқ қарор гирифтааст. Фасли дуюми боби якумро унвонҷӯ жанри ёддошт ва сайри таҳаввули он дар адабиёти форсу тоҷик ном ниҳодааст. Дар ин бахши диссертатсия унвонҷӯ иброд медорад, ки яке аз муҳимтарин вижагиҳои ёддоштнависӣ ривоятгуна будани он аст ва ҳамин амр боис шудааст, ки асар сохти мушаххасе пайдо кунад.

Фасли сеюми боби якум “Суннатгарой ва навпардозӣ дар ёддоштнависию муосири тоҷик” ном дорад ва диссертант дар ин фасл ёддоштнависӣ ва осори ёддоштию адибони муосири тоҷикро ба риштаи тадқиқ кашидааст.

Боби дуюм «Убайд Раҷаб ва идомаи суннату шеваҳои хоси ёддоштнависӣ дар адабиёти муосири тоҷик» ном дошта, аз ду фасл иборат аст. Фасли аввали ин боб «Вижагиҳои сабки ва тарзи баёни Убайд Раҷаб» унвон дошта, роҷеъ ба забону услуб ва сабки фардии адиб аз ҷониби муаллифи диссертатсия таҳқиқ гардидаанд.

Унвонҷӯ фасли дууми боби мазкурро «Тасвири шахси воқеӣ дар повести «Марди майдони талош» номгузорӣ намуда, дар ин бахш кӯшидааст, ки хотираҳои адибро дар бораи қаҳрамони меҳварии асари ёддоштию ӯ ба риштаи таҳқиқ бикашад.

Боби сеюми диссертатсия «Таъсирпазирӣ аз суннатҳои классикии ёддоштнависӣ ва таъсиргузорӣ ба ёддоштнависию муосир» ном дошта, фарогири се фасл мебошад. Дар фасли аввал, ки “Бозтоби ҷеҳраи воқеӣ ва адабии Мирзо Турсунзода дар китоби «Зинда ба ишқ» ном дорад, симои ин шоири маҳбуб дар заминаи анъанави ёддоштнависию ба риштаи тасвир кашида шудааст. Дар баробари ин, дар фаслҳои дигари ин боб, симои бадеии адибони тоҷик дар осори ёддоштию Убайд Раҷаб, ҷеҳраи Убайд Раҷаб дар ёддоштҳои аҳли илму адаб баррасӣ шудаанд. Боби мазкур ба умдатарин масъалаҳои ёддоштнависӣ ва таъсирпазирӣю таъсиргузорию адиб дар ҷараёни чунин осори ӯ бахшида шудааст.

Диссертант масоили меҳварии мавриди баррасӣ дар рисоларо дар бобу зербобҳо хеле мушикофона таҳқиқу баррасӣ намудааст.

Дар баробари муваффақиятҳои зикргардида дар диссертатсия баъзе камбудӣҳо ва норасоӣҳо низ ба назар расиданд, ки ислоҳи онҳо аз манфиат ҳолӣ нест:

1. Дар навбати аввал пешниҳод мешавад, ки муқаддимаи диссертатсия ва автореферати он ба талаботи иншоии диссертатсияҳои илмӣ, тибқи талаботи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқ гардонида шавад.

2. Дар матни диссертатсия ғалатҳои услубӣ ва имлоӣ низ ба ҷашм мерасанд, ки ислоҳи онҳо ба манфиати қори диссертант мебошад.

3. Дар баъзе мавридҳо зикри сарчашмаҳо дар матнҳои мавриди таҳлили муаллиф оварда нашудаанд ва бояд ин талабот дар тамоми диссертатсия дақиқ ва дуруст қарда шавад.

Албатта, камбудиву иштибоҳоти мазкур ислоҳпазир буда, ба моҳияти илмии қор ҳалал ворид намекунад.

Ба таври куллі метавон изҳор дошт, ки диссертатсия тибки талаботи ҷории Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия гардида, афтореферат ва мақолаҳои нашрнамудаи муаллифи он моҳияти илмӣ диссертатсияи мазкурро пурра инъикос менамоянд. Аз ин рӯ, диссертатсияи Давлатов Умаралӣ Мирзоалиевич дар мавзӯи «Убайд Рачаб ва анъанаи ёддоштнависӣ дар адабиёти муосири тоҷик» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ, аз рӯи ихтисоси 10.01.01–Адабиёти тоҷик; равобити адабӣ барои пешниҳод ба химоя дар Шӯрои 6D- КОА- 037- и Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б. Гафуров мувофиқ аст.

19.04.2022

Муқарриз: доктори илмҳои филологӣ,
профессори кафедраи адабиёти
тоҷики ДДБ ба номи Носири Хусрав:

И Икромов И.

Имзои И. Икромов – ро тасдиқ мекунам.

Сардори шӯбаи кадрҳо ва махсуси ДДБ
ба номи Носири Хусрав:

734019, Ҷумҳурии Тоҷикистон
Нишонӣ: 735140ш. Бохтар, кӯчаи
Айнӣ 67, Донишгоҳи давлатии
Бохтар ба номи Носири Хусрав
Тел: (8 32 22) 2-45-20; 2-22-53
E-mail: ktsu78@mail.ru

Шукурзода Ҷ.А.